

Нагодуємо півсвіту

Торік Україна за обсягами експорту зернових (25 млн. тонн) випередила визнаних лідерів світового ринку Росію й Канаду, поступившись лише США та Європейському Союзу. Хоча цього року експортний потенціал України зменшився до 16 млн. тонн, проте високі ціни обіцяють аграріям непогані заробітки.

6

Юрій ПОТАШНИЙ,
Микола БІЛОКОПИТОВ (фото)

Як ціна з прибутком боролася

— Нині ситуація дещо нетипова для України, — каже **директор Українського клубу аграрного бізнесу Володимир ЛАПА**, — бо, коли на світовому ринку найвищі ціни, нам зазвичай нічого продавати. Цього сезону обидва чинники поєдналися, тож випав унікальний шанс, яким слід скористатися. До речі, теперішні темпи зростання цін на світовому ринку є рекордними з 1973 року.

Експерти прогнозували, що Україна збере 43 млн. тонн зернових, однак спекотні погодні умови внесли корективи. У південних регіонах якість зерна постраждала через зливи під час живих. Проте подекуди частка якісного зерна доходила до 90 відсотків. Загалом по країні урожай продовольчої пшениці становитиме щонайменше 35–40 відсотків.

Ціноутворення залежатиме від експортного режиму, створеного державою. Проте в будь-якому разі сподіватися на здешевлення збіжжя не слід. Ціна фуражного зерна (1300–1400 грн./т) не набагато нижча за продовольче (1500 грн.).

Водночас варто зауважити, що цьогогоріч значно зросла собівартість виробництва сільськогосподарських культур. Насамперед це пов'язано з наслідками фінансово-економічної кризи: сільгосппідприємства часто кредитувалися під захмарні 25–30 відсотків. Тож собівартість продовольчої пшениці подекуди перевищує 1200 грн. за тону.

— Підвищення цін на світовому ринку, а в підсумку і всередині

країни, дуже важливе для аграріїв, — зауважує В. Лапа. — Це дає можливість забезпечити прийнятну рентабельність основних сільгоспкультур на рівні близько 20 відсотків.

Нагадаємо, попередні роки були не надто сприятливими для селян. Так, криза 2008 року змусила виробників продавати кукурудзу по 500 грн. за тону, хоча її собівартість становила 600–700 грн.

Експорт зерна з України стримується не лише урядовими обмеженнями, а й проблемами з поверненням ПДВ. За словами В. Лапи, наразі поточне відшкодування практично не здійснюється. «Уряд декларує, що ПДВ погашатиметься передусім металургам і хімікам, — зазначає експерт. — У такий спосіб дають зрозуміти, що агропромисловий комплекс не є пріоритетним, а це щонайменше дивно».

Справедливою видається схема, коли ПДВ відшкодовують погалузєво — пропорційно частці експорту за відповідний період. Не рятують ситуації й ПДВ-облігації, принаймні їх перший транш виявився занадто малим.

— На рівні пропозицій існує кілька варіантів відшкодування ПДВ, — каже **заступник генерального директора Аграрної палати України Олександр ЖЕМОЙДА**. — Запровадження будь-якого з них зніме невизначеність із

заборгованості держави перед експортерами. Головне, щоб умови не змінювалися «сьогодні на сьогодні», бо бізнес не любить по-трясінь.

Аграрії могли б отримати надійну опору в особі державного зернотрейдера, розмови про якого точаться щонайменше 5–7 останніх років. При цьому забувають, що державний зернотрейдер у нас є — компанія «Хліб України». Внаслідок неефективного господарювання в попередні роки вона опинилася в глибокій борговій ямі — про відновлення роботи «Хліба України» наразі можна лише розмірковувати. Треба передусім вивчити помилки, що спричинили заборгованість державного підприємства, розробити стратегію прибуткової діяльності. Якщо цього не зробити, новий зернотрейдер повторить сумну долю ДАК «Хліб України».

Оскільки порівняно з минулим роком ціна на пшеницю зросла на 25–30 відсотків, не уникнути й подорожчання хліба. Це становить відразу, щойно зерно нового врожаю надійде на переробку. Проте не слід кивати тільки в бік аграріїв: на зерно припадає не більше 50 відсотків собівартості хліба. Крім іншого, подорожчали газ, паливо, зросли комунальні платежі тощо. Експерти припускають, що восени хліб може коштувати на 7–10 відсотків більше, ніж нині. Чимало залежатиме від позиції держави: якщо Аграрний фонд вдасться до зернових інтервенцій, неможливі громадяни будуть забезпечені «соціальним» хлібом за нинішніми цінами.

У жертву – аграрний сектор?

Державна політика в галузі сільського господарства й надалі збивається на манівці. Так, відповідно до ухваленого наприкінці квітня бюджету зі Стабілізаційного фонду планувалося виділити на потреби агропромислового комплексу понад 3 млрд. гривень, однак уже в липні обсяг видатків скоригували – село отримає 1,3 млрд. Із загального фонду держбюджету програми підтримки аграріїв не фінансуватимуть: передбачено лише крихти на садівництво та селекцію. Видатки на здешевлення кредитів для підприємств агропромислового комплексу зменшилися майже вдвічі. Український уряд по-жертвував селом, очевидно, заради співпраці з МВФ, котрий вимагав скоротити бюджетний дефіцит.

Найбільше не пощастило тваринникам: фінансування програми з компенсації вартості будівництва тваринницьких комплексів скоротили в 10 разів – з 1 млрд. гривень до 100 млн. Це означає, що спорудження великотваринних комплексів фактично припиниться, – на відміну від України, такі програми доволі успішно реалізуються в Білорусі й Росії.

Другого удару тваринництву завдасть ринок, адже фураж подорожчає щонайменше на 30–40 відсотків. Якщо згадати, що протягом останніх двох років ціни реалізації свиней у живій вазі знизилися з 18–19 грн. до 11–12 грн. за кілограм, то перспективи галузі викликають неабияке занепокоєння. Певною мірою це стосується й птахівництва, бо собівартість курятини теж зростає.

Знову вигулькнула тема так званого аграрного податку – він має справлятися з імпортованою продукцією. Експерти вказують на суперечність податку вимогам СОТ: світовою спільнотою він кваліфікуватиметься як еквівалент додаткового імпортного мита й підлягатиме обов'язковому скасуванню.

Сільське господарство потребує щонайменше середньострокового планування. Відповідну політику здійснюють провідні країни світу: Європейський Союз затвердив

аграрний бюджет на 2008–2013 роки, США спланували розвиток галузі на найближчі 5 років, елементи середньострокового планування чимраз частіше застосовують у Росії. В Україні аграрна політика здебільшого зводиться до декларацій.

Генеральний директор агрохолдингу «Волари» Олександр Лавриненко

нарікає, що 2010 року його компанія не отримала гарантованої державою підтримки, зокрема субсидій на здешевлення процентної ставки залучених коштів. «Ще одна больова точка – дотація поливу, адже ми обробляємо великі площі в південних регіонах. Раніше держава оплачувала вартість води й електроенергії. Нині цього немає, що зводить нанівець переваги поливного землеробства», – ремствує керівник агрохолдингу.

О. Лавриненко зауважує, що на якість збіжжя вплинула не тільки літня спека, а й рясні дощі, які минулої весни заливали південь України. Проте гріх нарікати на нинішній урожай. Аграрії наразі більше переймаються майбутнім посівом: спека змушує змінювати структуру посівних площ. «Наприклад, озимий рапс у Полтавській області ми планували сіяти з 15 серпня, однак марно це робити, коли температура на поверхні ґрунту сягає 60 градусів», – розповідає О. Лавриненко.

Міжнародний агрохолдинг «Волари» обробляє 124 тисячі гектарів земель у шести областях України. Приблизно такі площі компанія має в Росії, до того ж половина з них перебуває у власності.

– В Україні також слід скасувати мораторій на продаж землі, – переконаний О. Лавриненко. – В Росії вільний ринок сільгоспугідь стимулює розвиток галузі, виробники інвестують у землю дедалі більше коштів, бо почуваються на ній впевнено. А якщо договір оренди

закінчується за рік, ніхто не витратить зайвих грошей.

О. Лавриненко вважає потенціал України як світової житниці значно вищим, ніж рідній йому Росії. «Однак державі потрібно створити належні умови господарювання на землі. Якщо міцно стануть на ноги сільгосппідприємства, підніметься й село. Аграрний бізнес завжди вкладав і надалі вкладатиме кошти в інфраструктуру сільських населених пунктів. Оскільки ми платимо ще й податки, держава мала б враховувати цю особливість», – каже гендиректор агрохолдингу «Волари».

Тим часом Українська аграрна конфедерація, Аграрний союз України, Асоціація фермерів і приватних землевласників України, Українська зернова асоціація укотре волають про допомогу. Вони направили спільного листа до Президента й Прем'єр-міністра України, в якому вимагають налагодити прозоре функціонування ринку зерна.

Сказано!

Президент України Віктор ЯНУКОВИЧ

п р и п у с к а є незначне подорожчання хліба. Про це він заявив журналістам під час відвідин Сорочинського ярмарку.

– Я скажу так, – зауважив В. Янукович, – відносна стабільність, цінова, на хлібному ринку буде. Можливо, буде невеличке подорожчання. Але ми робитимемо все для того, щоб цього не відбулося. У нас є державний резерв, за рахунок якого ми будемо робити інтервенції на внутрішній споживчий ринок.

Президент України запевнив, що в країні не буде дефіциту хліба. За його словами, незважаючи на складні погодні умови, цього року в Україні очікується врожай зернових на рівні близько 40 млн. тонн, зокрема, із них близько 17 млн. тонн продовольчої пшениці. Як зазначив В. Янукович, середня річна потреба України у продовольчій пшениці становить близько 6 млн. тонн.

Ю. П.

